

# Ngôi Nhà Cấp Bốn

Trang Y Hạ

Tôi sinh ra và lớn lên ở giữa thành phố Sài Gòn hoa lệ, là một nữ sinh trung học ngày ngày tôi đạp xe đến trường trong cảnh thanh bình. Đất nước có chiến tranh, nhưng tôi nghĩ nó ở rất xa. Cha là một người lính, cha tôi đã tử trận! Mẹ tôi lãnh tiền tử tuất của cha để nuôi con! Mẹ tôi không tái giá, dù bà vẫn còn nhan sắc. Tôi có người anh trai đầu lớn hơn tôi những sáu tuổi, anh tôi cũng đi lính như cha tôi, anh cũng theo gương cha tôi mà tử trận. Anh tôi tử trận trong ngày "Hòa Bình"!



Nhà tôi ở mé sông Hàm Tử. Nửa trên bờ, nửa dưới sông. Phần nửa nền trên bờ, tường gạch, lợp tôn, ban ngày nóng khủng khiếp... Ngày cha tôi còn sống, tôi thấy ông tha ở đâu về những tấm giấy "carton" lớn. Ông lấy dây kẽm câu ngang câu dọc như tấm lưới rồi ông bỏ những tấm giấy carton đó lên phía trên làm trần. Nhưng tôi vẫn thích ở phía sau, phía sau lợp bằng lá dừa nước, vách ván, mặt sàn cũng bằng ván. Mọi sinh hoạt thường ngày của gia đình tôi đều ở nhà sau. Nước sông trong veo, gió thổi mát rượi, nhất là mỗi khi nước lớn ngập ghé mặt sàn, tôi ôm cái phao cùng với anh hai bơi ra giữa sông tắm. Đó là kỷ niệm của những ngày còn nhỏ.

Cha mẹ tôi không bao giờ nói nguyên do lưu lạc lên Sài Gòn cư ngụ bên bờ sông Hàm Tử này. Tôi chỉ biết mẹ tôi: có học thức, đẹp người, một nét đẹp hiền thực... Có lần tôi thấy mẹ xem ảnh cưới của ai đó. Tôi vô tình hỏi ảnh cưới của mẹ, nhưng mẹ ngập ngừng... rồi im lặng. Cha tôi có học vấn, hiểu đời. Cha rất yêu mẹ, yêu gia đình. Tôi còn nhớ rất rõ mỗi lần cha trở về nhà, cha dẫn cả nhà đi xem phim, đi ăn uống... Cha hơi cứng rắn với anh hai tôi nhưng lại chiều tôi mọi thứ. Tôi thích cái gì cha tôi cũng mua. Bởi vậy, thỉnh thoảng tôi bị anh hai gõ vô đầu "Ba cưng cô này, cô này sẽ hư... !" Vậy mà sau khi cha tôi chết anh hai cưng tôi còn hơn cha tôi ngày xưa nữa. Anh không bao giờ làm cho tôi phật ý chứ đừng nói chi là gõ vô đầu. Sau này tôi mới biết sở dĩ anh cưng tôi là tại anh vô lính! Ở nhà hủ hỉ chỉ còn có hai mẹ con, anh thường viết thư nhờ tôi quan tâm giúp đỡ mẹ hằng ngày và hứa hôm nào về phép sẽ mua cho quà!

Một bữa anh tôi dẫn về nhà một người bạn. Anh nói - bọn anh cùng ở cùng một đơn vị. Trông anh chàng cao lớn. Không đẹp trai cho lắm nhưng tính tình khoáng đạt, dễ mến, dễ bắt chuyện... Có lần anh hai nói nhỏ với tôi...

- Đây bé Trân! Thành Vĩnh bạn anh, nhỏ hơn anh một tuổi. Hắn không cha mẹ, ở với vợ chồng người chú ruột, người chú nuôi cho đi học mà nên người. Cô em này có thích thì anh hai làm mai cho mà để dành...?

Lúc đó tôi mắc cỡ quá chùng chùng nên vùng vằng...

- Em còn đi học mà... anh hai! Còn mẹ mà... anh hai!

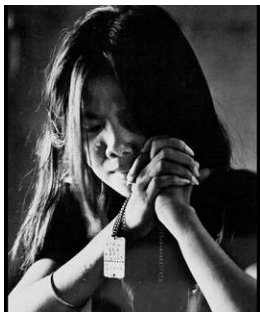
Tôi thấy mặt anh hai tôi hơi quê quê... Anh quay mặt đi chỗ khác. Tôi biết, hể nhắc đến mẹ là anh im lặng. Anh ấy cảm thấy có lỗi vì xa nhà... Tôi thương anh hai tôi quá chùng chùng! Người bạn đồng đội đó theo anh hai tôi về nhà vài lần, sau này không thấy về nữa...? Mẹ tôi hình như rất mến anh Vĩnh, bạn anh hai. Thỉnh thoảng mẹ hay nhắc. Còn tôi thì không. Nhưng một hôm tôi thấy con nhỏ bạn cùng lớp chăm chú viết... Tôi tò mò hỏi, nó nói: "...Viết thư cho lính cũng là một cách tập viết văn ấy mà!". Năm đó chúng tôi đang học lớp đệ tam.

Tôi đem chuyện con nhỏ bạn học của tôi viết thư cho lính kể cho anh hai tôi nghe. Nghe xong, mặt buồn buồn anh nói:

- Anh cũng ao ước có được một người con gái nào đó ở "hậu phương" viết thư. Dù chỉ là... thăm hỏi thôi, cũng thấy tâm hồn ấm áp.
- Vậy, anh bạn Vĩnh của anh cũng... "cô đơn" y như anh phải không?
- Hắn là con bà phước, còn cô đơn hơn anh hai nữa. Anh đã từng nói cho em biết rồi kia mà... Hắn hơi buồn cho thân phận hắn. Nhưng tính tình của hắn lại rất thẳng thắn, vui vẻ... Một tay đàn ghi-ta cừ khôi. Một tay văn nghệ có hạng đấy! Hắn đổi đi lên Kontum mấy tháng nay - xa lắm! Em viết thư cho hắn đi - địa chỉ KBC... của hắn đây nè. Anh hứa giấu kỹ không cho hắn biết em viết thư cho hắn là được rồi chứ gì?

Vậy là tôi viết thư cho "anh lính ấy"! Tôi sử dụng hộp thư lưu trữ. Qua lại chừng mười lần thư, tôi mới cảm nhận ra rằng: Ở trong người lính này toát ra một sự mạnh mẽ, bao dung, lời văn thanh thoát... và yêu đời. Tôi thật sự chao động... Tôi cảm thấy mình quá nhỏ nhoi trước con người này, hằng ngày tôi cấp sách đến trường học hành vui chơi cùng bạn bè, tối về sum vầy cùng gia đình êm ấm! Còn con người này cũng như anh trai tôi và biết bao nhiêu người tìm cái sống trong cái chết ở ngoài mặt trận. Sao họ vẫn thanh thản, họ yêu cuộc sống? Vậy là tôi đã mang nợ họ. Làm thế nào để tôi trả nợ đây...?

Từ ngày cha tôi chết. Một thời gian sau mẹ tôi xin nghỉ dạy học. Không biết tại sao? Mẹ lao vào buôn bán ngoài chợ. Thấy mẹ làm việc bù đầu như người khổ tu, hành xác... Anh hai và tôi năn nỉ mẹ bớt làm để dành thời gian nghỉ ngơi. Nhưng mẹ nói: "Nhàn cư vi bất thiện". Phải làm việc để quên đi chính mình, làm cực khổ để không còn thời gian nghĩ về khổ cực...". Tôi đủ trí khôn để hiểu lời mẹ nói. Tôi biết mẹ nhớ cha. Hằng đêm mẹ khấn vái nói chuyện với cha... Mẹ xin cha phù hộ cho anh tôi được bằng an nơi chiến trường. Đôi lần tôi thấy mẹ khóc... Đối với tôi thì mẹ cười vui như chẳng có chuyện gì. Mẹ khuyên rằng tôi rất nhiều điều, hình như mẹ ý thức là cần phải thay cha để dạy dỗ các con. Ôi, mẹ của tôi vừa làm mẹ vừa làm cha. Khổ cho mẹ tôi biết bao nhiêu!



Anh hai tôi tử trận trong những ngày gần cuối của cuộc chiến tranh! Anh hai tôi chết. Mẹ tôi như người mất hồn, chết đi sống lại... Còn tôi thì vô cùng thất vọng. Thất vọng thứ nhất là buông súng đầu hàng trong khi sức lực vẫn còn chiến đấu. Cái hụt hẫng thứ hai là anh tôi tử trận. Anh tôi tử trận quá oan ức bởi đã có "hiệp định hòa bình" từ mấy năm trước. Tôi và mẹ hoàn toàn suy sụp, mất đi chỗ dựa của người đàn ông duy nhất còn lại trong gia đình. Khủng khiếp nhất là ban đêm nhìn lên bàn thờ. Cái tử thờ già nua phải có sức cõng thêm một tấm ảnh của anh tôi nữa! Một cái lư nhang nữa! Mẹ tôi phải khóc thêm một chút nữa! Lưng mẹ hơi còng. Tôi thường giật mình thức giấc bởi tiếng ho húng háng của mẹ. Tôi biết sức khỏe của mẹ như ngọn đèn sắp cạn dầu. Tôi chợt rùng mình nghĩ "Nếu chẳng may mẹ chết đi thì cuộc đời tôi sẽ ra sao đây...?". Nhưng không hiểu do

- quyền năng từ đâu mà mẹ trở dậy một cách mạnh mẽ, không dầu dàu như trước, mẹ ăn uống và hăng say làm việc trở lại... Tôi mừng lắm! Tôi ôm mẹ... Tôi khóc rờn như một đứa con nít...! Mẹ vừa cười vừa vuốt tóc mái tóc tôi... "Cái con bé này..., không học ở mẹ chút gì cả, lại khóc nhe...". Có điều là mỗi đêm ngoài việc thắp nhang trên bàn thờ, mẹ tôi còn gõ thêm mấy tiếng mõ..., tụng một đoạn kinh ngắn.

Sài Gòn sau ngày được "giải phóng", bộ mặt thành phố xơ rơ tựa như người bệnh mới dậy. Không biết níu kéo vào đâu để đi, để sống? Mỗi ngày một nghèo thêm!?... Mẹ con tôi vẫn ở lại trong ngôi nhà cũ, bên bờ sông nhiều năm sau. Mẹ tôi buôn bán trái cây từ trước đã quen với sự cần cù, sau ngày giải phóng "lao động là vinh quang" nên không mấy ngỡ ngàng, nhưng buôn bán bây giờ khó khăn hơn, vất vả hơn. Tội cho mấy bà, mấy chị. Xưa giờ vốn đã quen chi phí hằng ngày với đồng lương của mình, của chồng, giờ đây "đổi đời" mất đi nguồn sống đó. Đành phải... "xuống đường". Xuống đường không phải để đi "biểu tình", mà chỉ lo chạy vạy buôn bán kiếm ăn từng bữa... Có chị còn phải nuôi chồng trong tù "cải tạo"! Còn tôi, một đứa con gái mới hai mươi tuổi đầu, đi xin việc khắp chốn mà chẳng nơi nào chịu nhận! Chung quy cũng bởi tại cái "lý lịch trích ngang", gia đình có cha, có anh là "ngụy rờn"! Có người mách bảo...



- Cô em phải khai lý lịch là - bản cố nông ba đời. Trình độ học vấn - mới biết đọc, biết viết... Cô em nhớ chưa? Thời buổi này chỉ có... bản - mới sống tốt! Giấu tịt cái ngụy của nhà cô đi!

Vậy là tôi theo nghề của mẹ buôn bán đủ thứ. Nhưng phải lén lút như buôn lậu. Mà đúng là buôn lậu thiệt, chứ đâu có được tự do đi lại buôn bán như ngày xưa. Bởi sau ngày "giải phóng" người ta dẹp chợ, mọi thứ... đều dồn vào "Cửa hàng - Hợp tác xã" để phân phối, "Làm theo khả năng, hưởng theo nhu cầu".

Bạn học của tôi giờ cũng lưu tán khắp mọi nơi kiếm sống! Thịnh thoảng có gặp nhau cũng chỉ thờ dài, vội vàng hỏi thăm vài câu ngắn ngủi rồi mạnh ai nấy lo chạy cơm, chạy gạo... Chiếc áo dài trắng tinh còn dính cái tên trường thưở nào nằm buồn hiu trong tủ, không còn dịp nào để mà mặc nữa rồi! Đi lễ nhà thờ, đi lễ chùa... cũng không dám mặc! Thương quá cho tà áo dài của tôi, và cho cả miền Nam thân yêu.

Thành phố Sài Gòn bây giờ thực phẩm quá khan hiếm. Muốn mua cái gì cũng phải xếp hàng chờ phân phối... Hàng hóa tất nhiên phải ưu tiên cho "người có công với cách mạng, bộ đội, liệt sĩ...". Đến lượt người dân thường thì chẳng còn bao nhiêu! Có lần buồn bực quá! Tôi nói với mẹ:

- Phải chi ngày xưa mẹ đừng cho con đi học chữ, cứ cho con đi làm "Cô gái Sài Gòn đi tải đạn - Cô gái Sài Gòn đi vớt chông", thì bây giờ con đã là "anh hùng cách mạng". Thật sung sướng, cái gì cũng được cách mạng ưu tiên, từ viên thuốc uống cho đến hạt gạo...

Tôi thấy người ta dẹp hết bàn ghế, giường tủ... nhường chỗ rộng rãi để: Nuôi heo - nuôi gà - nuôi chim cút... ngay trong nhà. Còn trồng cả rau cải trên sân thượng, trước hiên, trên lối đi... để "cải thiện" bữa ăn, thấy mà đau lòng! Sài Gòn bây giờ không còn tráng lệ, nó đã trở thành dân dã. Những khuôn mặt xuống đường biểu tình ngày xưa cũng đứng xếp hàng đợi mua: Từng ký gạo, ký củi, xị dầu ăn, nửa lít dầu hôi để thấp, hay một cái ruột xe đạp... Nhìn vẻ mặt lúc nào cũng căng căng... trông phát ghét! Vậy mà cũng tự hào...?



Tôi cũng phải đi lao động công ích "xã hội chủ nghĩa", đào mương thủy lợi ở các "nông trường", Bình Chánh... Tôi có gặp những khuôn mặt trí thức thuộc "thành phần thứ ba", những khuôn mặt sinh viên từng hô hào đánh cho "Mỹ cút Ngụy nhào"...! Giờ cũng đi lao động như tôi có khác chi đâu? Ngày nào, cổ gào gào rất cổ họng để hát: "nếu là chim...". Vậy mà nay im thin thít, cạy miệng cũng không nói một tiếng? Xin lỗi! Nếu là chim thì mấy ông cũng đã bay đi mất đất từ lâu rồi...?

Ngôi nhà của cha mẹ tôi ở xưa nay được người ta đặt cho cái tên "ngôi nhà cấp bốn" hay là "nhà cấp bốn"! Người ta cho hay rằng:

Trước sau gì cũng bị "giải tỏa không đền bù". Nếu có, thì số tiền đền

bù cũng chẳng được là bao, đền bù chỉ là tượng trưng hoặc cấp cho phương tiện "di dời" đi nơi khác là may! Họ lấy lý do: Lấn chiếm ra sông và không có giấy tờ chứng minh là... "bất hợp pháp"!... Chính quyền họ không cho xây thêm, chỉ được sửa chữa sơ sài. Nhà tôi mái tôn đã mục nát. Tôi phải làm đơn ra phường xin phép lợp lại. Tôi nhờ ông cậu - em của mẹ - mua cây tre tầm vông, cốt tre với giấy dầu có tấm nhựa đường lợp lại ở tạm.

Một hôm có một ông "ăn mặc lịch sự", tay xách cặp táp đến đề nghị mẹ tôi bán ngôi nhà... Ông cũng nói: nhà ven sông này là "đất chiếm dụng", cho dù có ở lâu cũng mất thôi... Nhà nước bồi thường chút đỉnh, đến lúc có lệnh "giải tỏa di dời", nếu "hộ" nào không chịu đi sẽ bị dồn vào ở trong các chung cư. Nghe nói đến chung cư... chúng tôi sợ hết hồn! Chung cư nhìn bên ngoài thật "hoành tráng"! Nhưng khi vô ở chưa được mấy năm là đã "xuống cấp", thấm dột tùm lum...! Ông "ăn mặc lịch sự" tự động đưa ra giá - giá của ông đưa ra khá cao. Mẹ tôi và tôi phân vân... không dám quyết định, đành mời ông chiều mai trở lại. Ông vui vẻ gật đầu!

Mẹ tôi kêu cậu tôi đến kể lại sự việc... Nghe xong, cậu tôi mừng rơn...!

- Chị "trúng số" rồi đó! Theo em tính - với số tiền này, em sẽ đưa chị ra ngoài xa lộ Đại Hàn, Bình Trị Đông, mua một miếng đất của chủ ruộng. Hiện nay họ đang "san nền phân lô" để bán. Mỗi lô thông thường cỡ: 4x15 thước, hoặc 4x20 thước. Tuy vẫn là "giấy tay", nhưng chủ đất có hồ sơ hợp pháp. Họ hứa... "Hợp thức hóa giấy tờ" dễ dàng. Em sẽ xây cho chị một ngôi nhà cấp bốn khang trang, có giếng nước đóng trước nhà, đặt máy bơm hút lên xài thoải mái, còn dư một chút ít tiền cho chị làm vốn! Dân bị "giải tỏa" chỉ có khả năng đến cỡ này mà thôi, rồi sau này sẽ tính tiếp. Đến đâu hay đến đó vậy... Đất ruộng ngày nay thuộc "Sở hữu toàn dân, nhà nước quản lý". Họ có toàn quyền "giải tỏa" bất cứ lúc nào. Bất cứ chỗ nào mà họ muốn... Minh phải liệu cơm gắp mắm đi trước là hay hơn. Còn vô chung cư ở, giá yếu bệnh hoạn, chị có leo lên cầu thang mỗi ngày nổi không?

Nghe lời cậu mẹ tôi bằng lòng bán căn nhà cho cái ông "ăn mặc lịch sự" đó. Tôi không biết ông mua để làm cái chi mà mua giá cao như vậy? Theo cậu tôi cho biết: "Ông này là "cò nhà đất". Ông mua không chỉ có một căn, ông còn mua nhiều căn nữa. Ông ta mua nhà của mình - mình cho là cao giá, chứ tính ra thì không có cao... Ông làm lại giấy tờ hợp pháp, đợi đến khi "giải tỏa, đền bù" ông lời rất to...! "

Cậu tôi xây nhà cho tôi sắp đến ngày hoàn tất, cậu nhắn xuống thăm, xem có vừa ý không. Mỗi chiều thứ bảy sau khi phát tiền công cho thợ hồ, thường thường chủ thầu và chủ nhà cho nhóm thợ hồ ăn uống trước khi ra về. Tôi thấy một người đàn ông - Dáng cao, ốm, da rám nắng, tóc râu lờm chờm như "Trương Phi". Tôi đoán chừng... khoảng bốn mươi tuổi ngoài, cặp mắt sáng, phảng phất chút u uẩn... Ông ta đội cái nón lười trai sùm

sụp, bộ quần áo mồ hôi muối đọng trắng lưng. Ông ta ngồi vô bàn cầm cúi ăn uống, ít nói chuyện với ai. Tôi thấy mẹ tôi cũng quan sát người đàn ông đó như tôi.

Mẹ kêu tôi ra ngoài nói nhỏ...

- Trân à! Không lẽ... người giống người?

Tôi hơi ngạc nhiên...

- Mẹ muốn nói đến người đàn ông đó hả?
- Chứ còn ai nữa? Cái con bé này hỏi ngộ thiệt... Con thử đoán xem...? Không lẽ là thằng Vĩnh bạn của anh hai con ngày trước? Mẹ linh cảm như vậy, trông mặt hơi... quen quen. Thời gian xa cách đã quá lâu rồi còn gì? Ngày xưa cậu ta theo anh hai con về nhà có vài lần. Vả lại, từ đó tới nay biết bao nhiêu là đổi thay - mà sự đổi thay quá nghiệt ngã! Cho dù cậu ấy có nhận ra, nhưng trong "hoàn cảnh" này... Mẹ e rằng rất khó để cho cậu ấy đến gặp chúng ta!

Tôi giấu mẹ chuyện đã từng nghe lời anh hai tôi viết thư cho anh Vĩnh. Biết có phải đúng là "ảnh" không mà thổ lộ... Lỡ không phải thì... mắc cỡ chết!

Nghĩ vậy nên tôi đưa ý kiến...

- Hay... mẹ hỏi thẳng cậu thử xem? Có thể cậu biết - thợ hồ của cậu mà!

*Em còn trụ lại nơi đây  
chờ nhau bằng cả tháng ngày tuổi xanh  
đợi người trong ảnh mong manh  
biết chim về đậu đất lành này chăng?*



Từ bữa gặp người "thợ hồ" trở về nhà trong lòng tôi có sóng, từng cơn sóng lăn tăn trên mặt nước hồ thu nhẹ nhàng êm ái... Tôi lần mò lục những trang thư cũ, say sưa đọc...! Hình ảnh người lính hiên ngang tưởng chừng đã ngủ yên trong vùng kỷ niệm, giờ hiện về làm cho lòng tôi chao động dữ dội... Tôi đưa tay bịt miệng để khỏi bật ra tiếng khóc, nhưng không biết tại làm sao nước mắt lại chảy dài...! Tôi chưa rõ là tôi khóc cho ai. Khóc cho cha tôi? Khóc cho anh hai tôi? Hay là khóc cho người đàn ông làm... thợ hồ kia? Biết có phải là anh Vĩnh không? Nếu đúng là anh Vĩnh thì ảnh đã có vợ con gì chưa? Mà ảnh với tôi chẳng qua cũng chỉ có thư từ qua lại "nặc danh"! Chứ có gì ràng buộc gì đâu mà hy vọng? Hay là tôi khóc cho đời con gái của tôi đã "quá lứa" mà chưa có chồng? Những khi đi tắm, tôi thường ngắm soi hai "ngọn núi" của tôi!...

Thời gian đã làm cho hai ngọn núi càng ngày càng xuống thấp!... Tôi sợ rồi đây, hai ngọn núi sẽ bị mưa gió xói mòn nhẵn thín như cái sân bay, thì tất cả mọi hy vọng của tôi đều tiêu tan đi hết! Khi đó, ngôi chùa có thể là lối về duy nhất cho đời tôi... Tôi rùng mình không dám nghĩ tới nữa. Còn lấy chồng ư? Tôi phải lấy ai đây? Khi mà trong tâm hồn của tôi tràn ngập hình ảnh của "người lính năm xưa"?... Hơn nữa, hiện nay tôi là... "gái già" kèm theo cái lý lịch - gia đình "ngụy" nòi!

Tin vui từ cậu tôi cho biết như sau:

- ...Hắn tên là Vĩnh, làm "ngụy" đi tù cải tạo tám năm. Khi được tha hắn về quê ở đâu tận dưới Bạc Liêu, mới hay người chú ruột đã qua đời. Bà thiếm cùng người con gái vượt biên chẳng biết sống hay chết? Lúc ở tù cải tạo bà thiếm và em gái họ có đi thăm nuôi hắn một vài lần. Hắn trở lên Sài Gòn lang thang kiếm sống bằng đủ các nghề: Thuê xe xích lô, ba gác chạy kiếm sống, kể cả phụ hồ, khuôn vác... Sống lẩn quẩn ở bến xe miền Tây và chợ An Đông...
- Vậy làm sao cậu biết nhiều về anh ta? Tôi hỏi:
- Cậu biết anh ta là do một người thợ hồ dẫn hắn đến xin làm phụ hồ. Cậu thấy hắn siêng năng, có trách nhiệm, nên cậu mới để ý. Những người thợ hồ chính, rất thích hắn phụ hồ! Hắn còn giúp đỡ, chỉ vẽ cho những người phụ hồ mới vô làm. Từ đó những người thợ chính nể phục hắn. Từ chỗ nể phục đến "tình thương mến thương" là chuyện thường tình, vậy là họ dạy nghề xây cho hắn. Hắn "leo lên chức thợ phó"! Rồi tiếp tục "leo lên chức - thợ chính"! Hắn làm việc có khoa học và biết điều hành công việc. Hắn cho biết không có vợ con - không có hộ khẩu - không tài sản, nhà cửa - không thân nhân!

Vậy là hắn có - Bốn cái không! Đời hắn sao mà giống y chang như lời của ông tổng thống Nguyễn Văn Thiệu ngày xưa. Ông Thiệu ngày xưa, cũng đã từng tuyên bố: "Bốn Không"! Hắn xin ngủ lại công trình để khỏi phải tốn tiền thuê phòng trọ, khi nào xong công trình - giao nhà, thì hắn đi kiếm chỗ khác. Cũng nhờ ơn trên mà mấy năm nay cậu nhận "hợp đồng" liên tục. Có hắn ở lại ngủ, cậu khỏi mượn người khác giữ "vật tư...". Được như vậy, nhưng cậu cũng không để cho hắn chịu thiệt.

Cậu tôi nhìn tôi chăm chăm, hỏi:

- ... Hình như con có tình cảm, và hiểu biết về người có cái tên Vĩnh này từ lâu rồi phải không?

Ngồi nghe ông cậu tôi kể về nỗi truân chuyên của người "thợ hồ". Lòng tôi quặn đau, hai mắt tôi đỏ hoe... Tôi tuân tự kể hết đầu đuôi câu chuyện - Từ lúc anh hai tôi dẫn anh ta về nhà, và cho biết anh ta là con mò cô... Sau đó nghe lời anh hai, tôi làm người "Em gái hậu phương" để viết thư qua lại dưới hình thức "nặc danh" nên anh Vĩnh không biết người con gái viết thư cho mình là ai, ở đâu. Tôi đem tất cả thư từ hình ảnh để cho cậu và mẹ xem. Nhìn sơ qua thư và hình - cậu tôi nói:

- Chuyện tình này khá "lãng mạn" đây! Bây giờ cậu phải đi "xác minh"... xem hẳn có phải là: "Vĩnh của ngày xưa ấy" không cái đã? Bởi người giống người, không khéo bị hổ! Chuyện này để cậu lo cho.

Mẹ tôi không nói gì. Mẹ chỉ đứng dậy đi lại bàn thờ thấp nhang, gõ mõ... Chỉ chừng đó thôi, nhưng tôi thấu hiểu tấm lòng của mẹ. Tôi ôm mẹ mà nước mắt lưng tròng...! Mẹ an ủi tôi...

- Mình có lòng thành thì trời phật sẽ chứng giám. Còn cha con, anh hai con phù hộ nữa. Mẹ tin rằng mẹ con mình không quá thất vọng đâu!

Hai ngày sau cậu tôi đến và cho biết sự thật về anh chàng "thợ hồ" mà tôi quan tâm... Cậu tôi vui vẻ kể:

- Qua vài ba ly rượu giải mỗi cuối ngày làm việc. Cậu "nhá" ra cái tấm ảnh của hẳn và lá thư... Hẳn nhìn cậu sững sờ, mặt mày hoảng hốt, ngớ ra... hai tay của hẳn run run..., hấp tấp hỏi: "Làm sao mà chú có những vật kỷ niệm quý báu này của con hở chú? Đối với con lá thư rất là thiêng liêng như một lá bùa hộ mạng của con vậy! Tuy chưa một lần gặp người con gái viết thư. Nhưng qua lời văn, nét chữ... Con biết cô gái ấy là - nữ sinh." Hẳn vò đầu, xoa trán nói tiếp... "Chú ơi, chuyện đã quá lâu rồi. Những ngày ở trong tù "cải tạo" con vẫn nuôi hy vọng một ngày nào đó, biết đâu sẽ gặp lại cô gái? Chính sự hy vọng đã giúp con vượt qua tất cả nỗi đau! Chú cũng biết, mấy năm nay con theo chú làm nghề xây dựng kiếm sống qua ngày, nuôi một hy vọng mong manh. Con mến chú, con tin chú, nên mới thổ lộ thân phận của con. Một thân phận mò cô, nhờ sự nuôi nấng dạy dỗ của chú thêm mà nên người, con luôn luôn "tự hiểu" về thân phận của mình. Hơn hết là ở trong hoàn cảnh này! Thành ra con không dám dây dưa tình cảm với ai. Riêng người con gái đã viết thư cho con, con nghĩ cô ấy hiểu con! Chú cho con xin lại tấm hình và lá thư đó để con làm kỷ niệm." Cậu nhìn thẳng vô mắt hẳn nói: "Đừng có hạ thấp bản thân của mình và thất vọng như vậy. Trời đất vốn đã không hoàn hảo. Tại sao phải bắt con người ta phải hoàn hảo? Bộ con không còn muốn gặp lại người con gái đó hay sao? Cô con gái "đã hiểu con..." đó, nó chưa có chồng. Ta là cậu ruột của nó."

Nghe cậu kể vừa xong. Hai tai tôi lùng bùng, tim đập mạnh... Tôi xoay người ôm mẹ, gục đầu thổn thức...! Mẹ tôi an ủi... Cái gì đến sẽ đến con ơi, giờ nó đã đến rồi đó! Cũng như ngày xưa mẹ gặp cha con vậy, tình yêu mãnh liệt, cuốn hút như một thỏi nam châm... Không một ai giải thích và cản trở nổi. Sự thương nhớ "người dung" chính là sự sinh tồn trên trái đất này mà. Không lẽ trời phật đã lấy mất đi hai người đàn ông thân yêu của gia đình mình, rồi lại không "bù đắp" một chút gì cho con, cho mẹ hay sao? Mẹ mừng cho con! Vấn đề còn lại là phải nhờ cậu con đứng ra lo liệu dùm!

Đúng vậy! Cậu tôi đã "Đứng ra lo liệu dùm"! Cậu sắp xếp mọi công việc xong xuôi đâu vào đấy... Cậu dẫn "người thợ hồ" về quê dưới Bạc Liêu để chạy xin nhập "hộ khẩu" vô lại tại địa phương. Nhập hộ khẩu xong lại chạy làm "chứng minh nhân dân". Về nguyên tắc hành chính hiện giờ "người thợ hồ" đã là một người sống hợp pháp, chỉ cần xin cái "giấy tạm vắng" để đi làm ăn xa. Hẳn nhiên là phải lên Sài Gòn "đăng ký tạm trú" vô nhà của tôi để mà... "làm ăn"! Sau ngày dọn về nhà mới. Mẹ tôi và vợ chồng cậu mợ "khẩn trương" tổ chức lễ cưới cho chúng tôi. Vợ chồng cậu mợ tôi vừa là ông bà mai, vừa là đại diện cho bên đàn trai. Mẹ bảo tôi chụp thật nhiều ảnh cưới, quay phim.

Bây giờ tôi mới nghe mẹ kể: "Ngày xưa, mẹ yêu cha - một người lính trẻ. Mẹ cha yêu nhau tha thiết, yêu quá và cũng quá hấp tấp nên đã phạm "lỗi lầm"! Không phải mẹ đổ thừa hết cho chinh chiến. Nhưng chinh chiến cũng có cái lỗi của chinh chiến... Người con gái sống trong thời lửa khói, không yêu người lính hào hùng thì còn ai nữa để mà yêu đây? Nhưng yêu lính thì phải chấp nhận cuộc sống rày đây mai đó, sự chết chóc, bị thương. Hôm nay còn gặp nhau vui vẻ. Nhưng ngày mai, có thể người mình thương yêu sẽ vĩnh viễn không còn trên cõi đời này! Tình cho nhau là mẹ tự nguyện. Mẹ không ân hận. Chuyện lỗi lầm của cha mẹ vỡ lẽ... Ông bà ngoại của con ngại mang tiếng với giòng tộc, xóm giềng. Ông bà ngoại an ủi... và lo liệu êm thấm, bằng cách đưa cho một số tiền. Bảo dẫn nhau lên Sài Gòn ở với người dì ruột, coi như đi làm ăn xa và lập gia

đình. Một thời gian sau hãy dẫn nhau về lại. Tình thương con của ông bà ngoại thật quá bao la. Ông bà ngoại lúc đó chỉ làm mâm cơm trong nội bộ gia đình. Để làm lễ Gia Tiên mà thôi!

Ngôi nhà nhỏ ven sông nơi bến Hàm Tử là do cha mẹ tôi mua lại và coi nơi thêm. Bởi vậy, nên mấy lần tôi nhắc đến ảnh cưới của cha mẹ, thì mẹ "lặng thinh" là tại lý do này đây! Nhưng tôi linh cảm là mẹ chưa nói ra hết? Tôi thương cha mẹ quá chừng. Ước chi cha và anh hai tôi còn sống để tham dự đám cưới của chúng tôi. Mẹ tôi mãi nguyện khi thấy anh Vĩnh có hiếu và quan tâm đến mẹ chẳng khác gì anh hai của tôi ngày xưa. Điều mẹ mong mỗi duy nhất hiện giờ, là muốn - có cháu để bồng bế.

Một năm sau, tôi sanh ra đứa con trai đầu lòng trong ngôi nhà cấp bốn mới. Điều mong ước của tôi là sau khi lấy chồng sẽ sinh con đầu trong ngôi nhà của cha mẹ. Ước mơ đó đã không thành! Mẹ tôi lại rơi nước mắt mừng vui khi nhìn đứa cháu ngoại ra đời. Không như giọt nước mắt mẹ rơi lúc rời ngôi nhà tràn đầy thương yêu và tràn đầy kỷ niệm bên bờ sông Hàm Tử. Dù mẹ không thốt ra bằng lời, nhưng cùng là đàn bà với nhau, tôi thấu hiểu nỗi đau khổ vui mừng qua ánh mắt cử chỉ của mẹ. Anh Vĩnh chồng tôi cũng vậy, anh nhạy bén hơn cả tôi vì ảnh sinh ra và lớn lên là... "Bổn không"! Một lời nói hờ hênh, hay một thái độ hơi khác lạ là anh cảm nhận ra ngay. Đứa con trai đầu của tôi mới biết đi lững chững... Tôi lại mang bầu đứa con thứ hai, thai hành dữ dội như hồi mang thai đứa thứ nhất. Công việc chăm sóc và nấu nướng, giặt giũ... một tay mẹ tôi lo liệu. Anh Vĩnh chồng tôi ngày ngày vẫn đi theo cậu tôi làm thợ hồ. Sức khỏe của mẹ yếu, còn tôi tay xách nách mang, thành ra chẳng buôn bán gì được. Nguồn lợi tức duy nhất dựa vào tiền công làm thợ hồ của anh Vĩnh. May mà tôi và mẹ còn ít tiền dành dụm, cộng với tiền bán nhà dư ra chút đỉnh. Dè xèn cũng sống qua ngày.

Nhưng cuộc đời không có chuyện gì là yên ắng mãi, sóng gió lại chao đảo ập vô gia đình êm ấm của chúng tôi... Ngôi nhà cấp bốn mà chúng tôi đang ở được ông chủ ruộng cho hay. Không thể hợp thức hóa thủ tục để được nhà nước quận cấp "Giấy Chủ Quyền Nhà - Giấy Sở Đô". Không có hai loại giấy đó thì không được chuyển "Hộ Khẩu" về địa phương! Trời ơi. Ba năm chờ đợi là ba năm sống "tạm trú"! Ba năm sống "bất hợp pháp" mà không biết! Không chuyển "hộ khẩu" vô căn nhà được thì coi như mọi quyền lợi đều mất hết! Dù có tiền "chạy" cũng chạy không xong. Nghe tin dữ! Mẹ tôi không tỏ ra suy sụp tinh thần, mà ngược lại càng bình tĩnh. Buổi tối, sau khi cơm nước xong xuôi, mẹ gọi vợ chồng tôi đến bên bàn thờ, mẹ đốt ba cây nhang rảy cho tắt lửa, đưa cho vợ chồng tôi mỗi đứa một cây. Khi vái cha và anh tôi xong, mẹ lật cái chân đèn lên lật ra một tờ giấy viết tay, mẹ nói:

- Khi trước ông bà ngoại qua đời. Số ruộng đất không còn bao nhiêu. Ông bà ngoại cho mẹ hai công ruộng gò, cậu của con ba công. Mẹ giao hết cho vợ chồng cậu của con canh tác mấy năm qua để lo cúng giỗ... Bây giờ xảy ra cơ sự như dzầy! Một lần nữa mẹ lại phải nhờ cậu con tìm cách bán ngôi nhà cấp bốn này, rồi về lại dưới quê cất ngôi nhà cấp bốn khác trên mảnh đất của ông bà ngoại để ở. Coi như lá rụng về cội! Mai này mẹ có chết đi, các con nhớ chôn mẹ bên cạnh mộ ông bà ngoại, sẽ tiện bề cho con cháu nhang khói. Về dưới thì chồng con hằng ngày chạy xe đi làm hơi xa. Thôi ráng chịu khó, mấy năm nay cậu của con cũng chạy xe lên xuống để đi làm, có sao đâu?

Vợ chồng tôi ngồi nghe... Biết ý mẹ đã quyết, nên tôi nói:

- Mẹ sắp xếp thế nào thì vợ chồng chúng con nghe theo vậy. Về dưới quê con sẽ nuôi heo, gà, vịt, cá... trồng rau..., cũng có lợi tức để mà sống. Nghe nói về quê, chồng tôi rất mừng, vì anh thích nơi đồng quê thoáng mát.

Cậu tôi lại đi tìm cái ông "ăn mặc lịch sự". Ông đến, và ông cũng nói y chang như lúc trước ông mua cái "ngôi nhà cấp bốn" của tôi ở bến Hàm Tử. Ông còn nói thêm rằng "Trước đây ba năm khu ruộng này là ngoại thành, các chủ ruộng "phân lô bán nền" vì cứ tưởng rằng sẽ được hợp thức hóa chủ quyền. Nhưng khu này đã nằm trong khu công nghiệp cấp thành phố từ lâu. Do đó nhà nước không cho chuyển hộ khẩu dân cư đến, sau này sẽ trở ngại, khó khăn khi "giải tỏa, đền bù". Lần này ông mua giá quá thấp. Thôi cũng đành bán tháo, coi như của đổ mà hốt. Còn hơn bỏ của chạy lấy người.



Cậu tôi và anh Vĩnh "kéo quân" về quê xây ngôi nhà cấp bốn - cấp tốc... Chưa đến một tuần lễ là xong xuôi! Nhà mặt trước ngó ra dòng sông. Nước lên, nước xuống, nghe tiếng bịp kêu, gió thổi phát phơ mấy tàu dừa nước ven bờ mà buồn tê tái. Cậu tôi và anh Vĩnh lo "chạy" chuyển hộ khẩu về nhà mới. Lần này chồng tôi được nhập hộ

khẩu vô với gia đình lại còn được mẹ cho phép đứng tên làm "chủ hộ". Niềm vui như được nhân đôi. Mấy tháng sau tôi sinh một đứa con gái. Ngôi nhà ven sông lúc nào cũng tràn ngập tiếng cười vui của người lớn lẫn tiếng khóc trẻ thơ... Tiếng hát ru cháu ngủ, à ời... của mẹ tôi ngày ngày làm cho tôi nhập tâm, và tôi cũng hát ru cùng một giọng... Nhìn mẹ tôi ngồi hát ru cháu ngủ. Mắt mẹ nhìn ra dòng sông, mơ mơ màng màng... tôi biết mẹ đang hồi tưởng về những tháng năm hạnh phúc ở trong ngôi nhà bên bến sông Hàm Tử... Những lời hát ru này là lời hát ru cho - anh hai tôi và tôi ở trong "ngôi nhà cấp bốn" đó. Từ ngày trở lại cư ngụ trên "mảnh đất ông bà", nơi mẹ đã chào đời, mẹ tôi thường hay ngớ ngẩn, hoặc ngồi tư lự hàng giờ như vậy... Có thể là mẹ nhớ tới ông bà ngoại tôi, hoặc hồi tưởng lại thời thanh xuân tuổi trẻ. Bởi "quá mê trai..." (lời trách hờn của bà ngoại khi xưa, nghe mẹ kể lại...) mà phạm "lỗi lầm" phải xa nhà một thời gian dài! "chén cơm, đôi đũa bộ kỹ trà mà ai dâng" cho cha mẹ trong thời gian đi theo chồng? Mẹ thương yêu đặc biệt vợ chồng cậu mợ tôi cũng vì lý do này.

Bây giờ tuổi hạc oằn vai, gàn đất xa trời. Quay trở về lại nơi sinh ra, thì hai đấng sinh thành đã không còn nữa! Bưng mâm cơm lại cho mẹ ăn, mà mẹ tôi không hề hay biết. Ôi, mẹ của tôi đã già rồi! Hai hàng chân mày của mẹ sụp xuống, má hóp... Tóc bạc trắng chỉ còn thưa thưa một túm phát phơ theo hơi gió đồng. Tôi phải nói lớn mẹ mới nghe!

*Nước dâng ngập ngựa đời cha  
nước ròng rút cả sắc hoa mẹ ngồi  
đường trần một bóng chơi vơi  
đêm nghe một gặm rã rời hồn đau.*

Khi đứa con gái út của tôi biết đi! Sức khỏe mẹ tôi cũng suy sụp rất nhanh như ngọn đèn dầu lụn bấc...! Hình như mẹ tôi biết trước được "giờ linh" nên đã có chuẩn bị... Lời trần trối của mẹ vẫn là mong được chôn gần bên mộ của ông bà ngoại. Mẹ cầm tay anh Vĩnh mà mắt mẹ nhìn qua tôi... Tôi hiểu ý của mẹ muốn "gửi gắm mẹ con tôi lại cho anh Vĩnh...!" Chồng tôi cũng hiểu ý, anh vội vàng sụp xuống bên mẹ tôi và hứa... "Đùm bọc, săn sóc cho mẹ con tôi...!" Mẹ lại cầm tay tôi thều thào... "cha của con mồ côi cha mẹ từ lúc lên mười tuổi... ba con ở với người dì ruột - được người dì cho ăn học thành tài. Người dì ruột cũng đã chết rồi!". Mẹ tôi thanh thản nhắm mắt đi về với cha tôi, anh hai tôi, ông bà ngoại của tôi một cách êm thấm. Mẹ tôi đã nói ra hết, không còn điều gì giấu diếm. Tôi lặng người đi trong giây lâu... rồi ôm mẹ mà khóc... Chao ôi...! Tình yêu của mẹ đối với cha thủy chung, cao đẹp biết là dường nào...! Sự hy sinh, sự rộng lượng của mẹ cho tình yêu quá tuyệt vời! Mẹ của con không có "lỗi lầm" chi hết. Con luôn tôn kính mẹ! Con yêu mẹ - Mẹ ời...!

Đầu năm 2008, đọc báo thấy tin chính phủ Việt Nam và Hoa Kỳ, thỏa thuận mở lại chương trình ra đi có trật tự! Mang tính nhân đạo cho những người "cải tạo" ba năm trở lên. Người làm việc trong các cơ quan - quân sự, dân sự của Hoa Kỳ được phép đến Hoa Kỳ định cư. Nghe anh Vĩnh, chồng tôi, nói "lần trước anh có hay, nhưng không có giấy tờ tùy thân và không có tiền lo dịch vụ để ra đi". Được biết lần này hoàn toàn miễn phí! Thấy chuyện quan trọng. Vợ chồng tôi thuận ý là cần phải hỏi ý kiến của cậu mợ trước mới quyết định được. Biết chuyện... cậu mợ tôi vui mừng khuyến khích vợ chồng tôi nên đi - đi vì tương lai học hành của hai đứa con. Sau khi nhận đơn, nộp đơn và qua hai lần sơ vấn, phỏng vấn... thành công, gia đình tôi được cơ quan "IOM" hướng dẫn đi khám bệnh, nhận vé máy bay!

Mẹ chết trong lòng tôi chưa nguôi, nay phải ra đi khỏi quê cha đất tổ. Buồn vui dồn dập lẫn lộn làm cho đầu óc của tôi đâm ra lú lẫn... Mọi chuyện trong ngoài đều do cậu mợ và chồng tôi lo liệu hết. Tôi đi thăm mộ cha và anh hai của tôi. Tôi xin hai người phù hộ cho chuyến đi được bằng an! Bữa về quê tôi viếng mộ cha mẹ chồng và ông chú. Lần đầu tiên tôi mới thấy anh Vĩnh - chồng tôi - gục đầu khóc vùi trước mộ cha mẹ và ông chú ruột...!

Tôi được cha mẹ sinh ra trong một "ngôi nhà cấp bốn", ven bờ sông. Đồng thời được sống qua hai ngôi nhà cấp bốn khác. Đã đọng lại trong lòng tôi rất nhiều kỷ niệm: Tang thương - hạnh phúc - khổ đau... Không biết khi sang đến xứ sở tự do Hoa Kỳ nơi đó có còn "ngôi nhà cấp bốn" nào nữa, để cho gia đình của chúng tôi tạm ngụ hay không?

Trang Y Hạ